РЕПУБЛИКА СРПСКА
REPUBLIKA SRPSKA
УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ
UNIVERZITET U ISTOČNOM SARAJEVU
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
EKONOMSKI FAKULTET
ПАЛЕ/PALE
Број 361/13
Datum 02-09-13 год. god.

И З В Ј Е Ш Т А Ј

КОМИСИЈЕ О ПРИЈАВЉЕНИМ КАНДИДАТИМА ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ ДОЦЕНТА ЗА УЖУ НАУЧНУ ОБЛАСТ ТЕОРИЈСКА ЕКОНОМИЈА

I ПОДАЦИ О КОНКУРСУ

Конкурс објављен: дневни лист „Глас Српске“ од 22.02.2012. године
Ужа научна област: Теоријска економија
Назив факултета: Економски факултет Источно Сарајево - Пале
Број кандидата који се бирају: један (1)
Број пријављених кандидата: један (1)

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Први кандидат

1. Основни биографски подаци

Име, средње име и презиме: МЛАДЕН (НЕНАД) РЕБИЋ
Датум и мјесто рођења: **30.11.1981. године**, Рогатица
Установе у којима је био запослен:
а) Економски факултет Источно Сарајево - Пале

Звања/ радна мјеста:
1. Асистент на Економском факултету Источно Сарајево - Пале
2. Виши асистенти на Економском факултету Источно Сарајево – Пале
3. Координатор за научно истраживачки рад на Економском факултету Источно Сарајево – Пале
4. Руководилац Центра за издавачку дјелатност Економског факултета у Источном Сарајеву – Пале
5. Главни и одговорни уредник Зборника радова Економског факултета у Источном Сарајеву

Научна област: **Друштвене науке**
Научно поље: **Економија и пословање**
Чланство у научним и стручним организацијама или удружењима: **Удружење економиста Републике Српске (SWOT)**

2. Биографија, дипломе и звања

Основне студије:
Назив институције: **Економски факултет Источно Сарајево**
Мјесто и година завршетка: **Пале, 2006. године**

Постдипломске студије:
Назив институције: **Економски факултет у Београду**
Мјесто и година завршетка: **Београд 2009. године**
Назив магистарског рада: „**Тржишна концентрација у одабраним привредним гранама БиХ**“
Ужа научна област: **Теоријска економија**; Назив смјера: **Тржишна економија и управљање државом (микроекономија-макроекономија)**

Докторат:
Назив институције: **Економски факултет Источно Сарајево – Пале**
Мјесто и година завршетка: **Пале 2011.** године
Назив дисертације: „**Савремена кретања у теорији индустријске организације и тржишне структуре и стратешке активности предузећа**“
Ужа научна област: **Теоријска економија**

Претходни избори у наставна и научна звања (институција, звање и период):

- Асистент на Економском факултету у Источном Сарајеву 2006 - 2009. година
- Виши асистент на Економском факултету у Сарајеву 2009 - 2012. година

3. Научна дјелатност кандидата

1. РАДОВИ ОБЈАВЉЕНИ ПРИЈЕ ПОСЛЕДЊЕГ ИЗБОРА У ЗВАЊЕ

1. Коаутор на изради уџбеника „**Економија Српске**“, Економски факултет у И. Сарајеву и Завод за уџбенике и наставна средства И. Сарајево, Источно Сарајево, 2007;
2. Коаутор публикације „**ECTS – наставни план и програм 2006 – 2010 и силабуси предмета**“, Економски факултет у Источном Сарајеву, Пале, 2008. година;
3. „**Остварења, проблеми и могућности развоја индустрије у БиХ**“, Зборник радова Економског факултета у И.Сарајеву, Источно Сарајево, број. 1. 2007. година;
4. „**Анализа тржишне концентрације у водећим привредним гранама БиХ**“, Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву, Источно Сарајево, број. 2. 2008. година;
5. **Магистарска теза под називом:** „Тржишна концентрација у одабраним привредним гранама БиХ „ – Београд, 2009.

2. РАДОВИ ОБЈАВЉЕНИ ПОСЛИЈЕ ПОСЛЕДЊЕГ ИЗБОРА У ЗВАЊЕ

2.1. Радови објављени у домаћим часописима

1. **„Финансијска криза и њен утицај на банкарски и реални сектор у Босни и Херцеговини“**, Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву, Источно Сарајево, број. 4. 2010. година;
2. **„Опструкција правде у картел истрагама“,** Sarajevo Business and Economics Review, Сарајево, број. 30. 2010. година;
3. **„Казне за монополско понашање – Картеле“,** Acta Economica, Бања Лука, број. 13, 2010. година;
4. **Приказ књиге**, John Lipczynski, John Wilson and John Goddard, **„INDUSTRIAL ORGANIZATION: *Competition, Strategy, Policy”***, Pearson Education Limited, Prentice Hall , Лондон, 2005, Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву, Источно Сарајево, број. 4. 2010. година;
5. **Приказ књиге,** Don E. Waldman and Elizabeth J. Jensen. **“INDUSTRIAL ORGANIZATION: Theory and Practice”.** Boston: Pearson Education, Addison Wesley. 2006. Pale: Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву. број 5, 2011. година;

6. **„Развојна стратегија НР Кине: Иновативност и значај патената у подизању конкурентности привреде“,** Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву, Источно Сарајево, број 5, 2011;
7. **„Програм ослобађања односно ублажавања од казне за учеснике картела (Leniency Policy),** ГОДИШЊАК Правног факултета у Источном Сарајеву (Часопис за правне и друштвене науке), Источно Сарајево, Година II, Број 1/11, 2011;
8. **Дисертација под називом:** „Савремена кретања у теорији индустријске организације и тржишне структуре и стратешке активности предузећа“, Пале, 2011.

2.2. Радови објављени на Међународним конференцијама

1. **„New Economy, Internet and Intelectuall Property“,** Conference Proceedings – From International Conference: ECONOMIC THEORY AND PRACTICE IN MODERN CONDITIONS, Брчко, 2011;
2. **„Impact of Actual Economic Recession on The Economy of Bosnia and Herzegovina“,** Conference Proceedings – From International Scientific Conference: ECONOMIC THEORY AND PRACTICE: MEETING THE NEW CHALLENGES, Мостар, 2011;
3. **„Experience of German Economy in The Campaign Against Actual Economic Recession“,** Collection of Papers – From First International Scientific Conference: CRISIS OF TRANSITION AND TRANSITION OF CRISIS, Banja Luka, Number 1, 2011;
4. **„Значај и брзина технолоских промена и инвестирања у истразивање и развој“,** Зборник радова – Међународни научно-стручни скуп: ТЕХНОЛОШКЕ ИНОВАЦИЈЕ – ГЕНЕРАТОР ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА, Бања Лука, број. 2, 2010. година;

4. Образовна дјелатност кандидата

1. Образовна дјелатност прије избора у звање Вишег асистента

1.1. Књига (уџбеник)

Уџбеник - коаутор уџбеника „**Економија Српске**“, Економски факултет у И. Сарајеву и Завод за уџбенике и наставна средства И. Сарајево, Источно Сарајево, 2007;

1.2. Образовна дјелатност на Економском факултету Источно Сарајево

У овом периоду др Младен Ребић је изводио наставу из следећих предмета: Микроекономија, Основи економије, Финансијска математика, Менаџмент људских ресурса.

1.3. Гостујућа настава: нема

2. Образовна дјелатност послије избора у звање Вишег асистента

2.1. Образовна дјелатност на Економском факултету Источно Сарајево – Пале

У овом периоду др Младен Ребић је изводио наставу из следећих предмета: Микроекономија, Основи економије, Менаџмент људских ресурса, Политика ЕУ.

2.2. Гостујућа настава

Кандидат је изводио вјежбе из предмета Основи економије на Филозофском факултету у Источном Сарајеву за студијске програме журналистика и социологија.

5. стручна дјелатност кандидата

1. Стручна дјелатност прије избора у звање Вишег асистента

- Пројекат: „**Развојна стратегија општине Ново Горажде**“, Источно Сарајево, 2007. године;
- Пројекат: „**Бизнис план – инвестициони програм проширења и модернизације капацитета предузећа „Интал“ АД Милићи**, Источно Сарајево, 2007. година;

  - **Учесник форума:** Пројекат интегрираног локалног развоја у БиХ (ILDP) – Swiss Agency for Development and Cooperation, SDC; *МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ИНТЕГРИСАНО ПЛАНИРАЊЕ ЛОКАЛНОГ РАЗВОЈА,* Сарајево, 30.06.2009. године;
  - **Учесник форума:** Центар за пројектни менаџмент, FP7 И ПРЕЗЕНТАЦИЈА ТЕМПУС IV ПОЗИВА, Источно Сарајево, 13.03.2009 године;
  - **Учесник радионице:** Центар за пројектни менаџмент, *РАДИОНИЦА ЗА ТЕХНИЧКУ ОБУКУ ЗА АПЛИЦИРАЊЕ НА TEMPUS И FP7 ПРОЈЕКТЕ,* Источно Сарајево, 17.03.2008 године;

2. Стручна дјелатност послије избора у звање Вишег асистента

- Пројекат: „**Увођење органске производње сјеменског и садног материјала смиља и његово плантажирање“,** Економски факултет Источно Сарајево у кооперацији са Љекобиљем Д.О.О. Требиње, 2009 – 2010. година;

  - **Учесник форума:** Темпус канцеларија Сарајево, ТЕМПУС ДАН – ERASMUS MUNDUS, Источно Сарајево, 22.02.2010. године;
  - **Учесник 2 међународног научно-стручног скупа:** Привредна комора РС и Савез иноватора РС, *ТЕХНОЛОШКЕ ИНОВАЦИЈЕ – ГЕНЕРАТОР ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА*, Бања Лука, 11 и 12. новембар 2010. године;
  - **Учесник скупа:** National Tempus Office in Bosnia and Herzegovina, *NATIONAL TEMPUS INFORMATION DAS IN BiH*, Источно Сарајево, 24.11.2010. године;
  - **Учесник - First International Scientific Conference:** CRISIS OF TRANSITION AND TRANSITION OF CRISIS, Бања Лука, 28 и 29. април 2011. године;
  - **Учесник - International Scientific Conference:** ECONOMIC THEORY AND PRACTICE: MEETING THE NEW CHALLENGES, Мостар, 11. и 12. Новембар, 2011;
  - **Учесник - International Scientific Conference:** ECONOMIC THEORY AND PRACTICE IN MODERN CONDITIONS, Брчко, 10. и 11. Новембар, 2011;

6. Приказ најважнијих радова кандидата

А/ Најважнији научни рад кандидата до сада је његова **докторска дисертација** одбрањена на Економском факултету Источно Сарајево-Пале крајем 2011 године под насловом**“Савремена кретања у теорији индустријске организације и тржишне структуре и стратешке активности предузећа“.** Предмет научног истраживања ове докторске дисертације је индустријска организација и тржишна концентрација у привреди Босне и Херцеговине.Докторска дисертација кандидата је добро дошла нашој науци и привредној пракси јер се дуго каснило у научном освјетљавању овог проблема,а проблеми у пракси постајали из дана све тежи и тежи..

Један од главних разлога закашњелог научног третмана индустријске организације на просторима БиХ јесу позната дешавања у периоду 1992. до 1995. године,као и успорени процес транзиције друштва и економике у цјелини. Наиме, ратна дешавања су у потпуности исцрпила привреду БиХ и довела је у тежак положај, а оклијевање с приватизацијом и неосмишљена транзиција додатно су узроковали стагнацију привреде за добар дио будућих година.

Но, без обзира на све то улога и значај индустријске организације за привредни развој Босне и Херцеговине је огромна. Ово истичемо посебно из разлога што је индустријска организација прворазредно питање привредног раста сваке земље.Све развијене земље свијета (САД, Јапан, земље ЕУ итд.),као и оне

мање развијене, интензивно се баве овом тематиком већ деценијама.И имају формирана огромна искуства, која могу бити од велике користи и за БиХ ако се правилно селекционирају и примјене.Свакако,треба их претходно научно обрадити и изучити.

Концентрација је примарни проблем индустријске организације. Овај став се изведи из неуспеха конкурентских тржишних структура,па и науке, да објасне због чега се привредне гране састоје од неколико великих фирми уместо да се састоје од великог броја малих фирми.И зашто се проблемом концентрације и изградње правих тржишних конкурентних структура мора управљати.

Предмет истраживања овог рада је по природи ствари сложен и у тијесној вези с понашањем предузећа,његовом стратегијом,шансама и ризицима за што је у раду требало,поред осталог, направити детаљну анализу проблематике индустријске организације и индустријске концентрације и проучити слабости основних мјера (индекса) индустријске концентрације,а све у циљу што бољег организовања анти – труст политике на нашим просторима. Разумије се, и с научничким интересом да се обезбједи ефикасна контрола припајања, спајања и преузимања привредних субјеката.

Научна грађа за предметну докторску дисертацију је морала бити прикупљана поступно и опрезно с обзиром на разноликост тржишних структура у различитим земљама а у функцији да се критички истражи и изучи проблематика индустријске организације и концентрације и њена улога и значај за привредни развој земаља у транзицији.Свакако,и за развој БиХ и то у светлу бројних теоријских несугласица, разлика и контроверзи у вези са овим крупним економским феноменом новијег доба.

Садржај кандидатове докторске дисертације представља мост између теорије и праксе а сама дисертација од стране Комисије за оцјену рада оцјењена ријечима да“ представља значајан допринос науци и помера границе научног знања у овом важном пољу економије и економске науке“.

Иначе,предметна докторска дисертација се састоји из три главна дијела: Први дио, Анализа индустријске структуре и организације; Други дио, Анализа стратешких активности предузећа; и Трећи дио, Анализа економске политике конкуренције и регулације у БиХ и окружењу.
Рад је презентован на 201 страници А4 формата, са проредом текста 1.0. Теза садржи преглед садржаја, попис скраћеница коришћених у тексту, списак слика, илустрација и табела.Композиција рада се састоји од уводних разматрања,седам посебних поглавља,те закључних разматрања и пописа литературе. У попису литературе се налази 103 библиографске јединице, 24 наведена докумената, публикације, извјештај и законски акт, те 52 Web адресе.Текст дисертације садржи 59 табеларних прегледа, 29 слика и 13 илустрација.

У оквиру првог дијела докторске дисертације извршена је и анализа неспоразумних олигопола, споразумних – тајних олигопола и тзв. мјера индустријске концентрације. С обзиром на комплексност ове материје наглашен је проблем примјене мјера индустријске концентрације. Концентрација продаваца,тј. тржишно учешће фирме у једној индустријској грани, представља најзначајније карактеристике индустријске структуре. Постоји већи број индекса којима се мјери степен концентрације произвођача-продавца на одређеном тржишту. С обзиром да се код нас и у свијету веома тешко долази до информација о свим индексима који се користе за мјерење концентрације на изабраном тржишту, у овом раду су детаљно представљене и објашњене мјере концентрације које се данас најчешће користе. Посебан акценат је стављен на чињеницу да је прије приступања самом чину мјерења концентрације на неком тржишту веома битно одредити границе тржишта или гране која је предмет мјерења. Кад се говори о границама тржишта, подразумјева се да дефиниција сваког тржишта садржи гоеграфску димензију и димензију производа. Утврђивање границе тржишта на бази производа, подразумева узимање у обзир свих производа који су блиски супститути, и у потрошњи и у производњи. Са друге стране, узимајући у обзир географску димензију, прати се да ли повећање цијене производа на једној мјесту може битно да утиче на тражњу или понуду на неком другом мјесту. Највише распрострањени и употребљивани индекси и мјере концентрације тржишта су: индекс велике четворке, Herfindahl-Hirschman индекс, Hannah-Kay индекс, Gini коефицијент и мјера ентропије. Примјена ових индекса на податке из стварног свијета јасно указује на чињеницу да је најизраженији тренд концентрације у свијету у прошлом вијеку био у сектору индустријске производње. Међутим, дубља анализа у раду је показала да је крајем двадесетог и почетком двадесет првог вијека,ипак, дошло до пада концентрације у сектору производње а раста исте у сектору услуга.

У оквиру првог дела рада показано је и то да олигополи могу да генеришу више различитих крајњих резултата.У подручју олигопола може се догодити штошта, од ван законске сарадње двије или више фирми па све до цјеновног рата између двојице или више понуђача. Сходно овим тврдњама и налазима дошло се до закључка да су олигополи сами по себи неодређени, тј. да је олигополска теорија „неодредива“. Чињеница је да је понашање фирми веома различито и да може да варира од фирме до фирме.То за посљедицу и има постојање великог броја олигополских модела чијој је анализи докторант,а сада кандидат за доцента, посветио један сегмент првог дијела своје докторске тезе. Присуство малог броја фирми на олигополском тржишту често води ривалству између конкурената, а ово стварању неизвесности и несигурности на

тржишту.Управо та дешавања чине олигополску теорију комплексном и стално интересантном за научно проучавање и анализирање.

Наредни, други дио рада бави се анализом и значајем рекламних активности предузећа као саставног дијела савремене теорије индустријске организације. Већ одавно постоји подјела рекламних активности на позитивне и негативне. Позитивним рекламним активностима сматрају се оне поруке које пружају корисне информације о производу, на пример о цијени производа који је предмет рекламе. Рекламне активности које имају агресиван и предаторски приступ обично остављају негативан утицај на потрошаче. Те рекламе често специфицира давање неистинитих и непоузданих тврдњи које на крају резултирају узалудно потрошеним ресурсима и наношењем штете самој конкуренцији. Узимајући у обзир однос између тржишне структуре и рекламних активности, докторант долази до закључка да је интензитет рекламирања највећи код олигопола, најмањи код високо конкурентних тржишта, док је код монопола интензитет рекламирања негдје између ове двије тржишне структуре.Зашто?Зато што мотиви монопола за рекламирањем нису велики. Једини разлог због кога монополиста спроводи рекламирање јесте његов интерес за повећањем укупне тражње у индустријској грани. Према томе, фирме у олигополској тржишној структури највише улажу у адвертајзинг, у настојању да „освоје" што већи тржишни удио од својих ривала на посматраном тржишту. Рекламирање може да води стварању баријера уласку на тржиште. Познато је да вишегодишње инвестирање у рекламу од стране једне (домицилне) фирме у коначном обично резултира лојалношћу потрошача према датом бренду. Тренутно владају подијељена мишљења о томе да ли је рекламирање добро или лоше. С једне стране, постоје присталице тврдње да рекламне активности воде ка искривљивању истине, и да су бескорисне. С друге стране, постоје присталице става да су рекламе веома значајне за обезбјеђење опште информисаности друштва.Кандидат се, ипак,у својој докторској тези опредјелио за становиште да рекламне активности произилазе из ефективне конкуренције на тржишту и да утичу на повећање цјеновне еластичности тражње, те воде снижавању цијена на тржишту.

Посебно важно место у овом раду дато је анализи технолошких промјена, иновација и научних истраживања и њиховој вези с тржишном структуром. С посебним нагласком, наравно, на олигополе. Креативност је,дакако, увијек била цијењена и представљала је оличење успеха. Наиме, све су успјешне фирме на свијету уједно и водеће иноваторске фирме свијета. На другој страни, фирме које дозволе да њихова технологија застари неизбјежно се суочавају са својом пропашћу. Анализирајући неколико фирми које су у посљедњих пар година израсле у монополисте, кандидат је установио да је то прије свега посљедица неке успјешне иновације у прошлости која је фирмама обезбједила технолошки успон. У датом поглављу, детаљно је урађена једна анализа с циљем утврђивања који је то модел тржишне структуре најповољнији за остваривање иновативних активности и одрживи технолошки прогрес.У раду је потврђено да су олигополи најповољнија и најспособнија форма тржишне структуре за генерисање динамичког и пожељног технолошког напретка. Наиме, олигополисти, с једне стране, за разлику од савршено конкурентне фирме, располажу свим неопходним средствима потребним за истраживање и развој. За разлику од монополисте, они посједују и велики мотив за брз технолошки развој јер су изложени интензивном конкурентском притиску својих ривала. Према томе, само веће фирме могу да располажу неопходним ресурсима за имплементацију обимнијих истраживачких пројеката, као и да се носе с великим ризицима које дате инвестиције собом носе. Јер, могуће је да нека фирма уложи милионе евра у истраживачке пројекте а да ти исти пројекти, једноставно, доживе пословни неуспјех. С обзиром на то, такав луксуз себи једноставно не могу да приуште мале фирме. Једини недостатак олигопола на овом пољу јесте потенцијална опасност од настанка бирократије. С друге стране гледано, мале – савршено конкурентне фирме располажу великом жељом да се такмиче, али имају мале финансијске ресурсе. Монополи располажу средствима, али немају неки велики мотив за стална инвестирања у технолошки прогрес.Они су,заправо, суверени владари на свом тржишту и инвестиране у истраживање и развој једино ако виде да технолошки заостају за другим истим или сличним компанијама у свијету.

Трећи део докторског рада кандидата за универзитетско звање доцента др Младена Ребића се бави анализом економске политике конкуренције и регулације. Овдје је акценат у раду стављен на стање, организацију и рад регулаторних тијела тржишне концентрације у БиХ и ближем окружењу, и ЕУ. Што се тиче регулаторног тијела у БиХ, ријеч је о Конкуренцијском већу БиХ које је активно већ један дужи низ година. Конкуренцијско вијеће БиХ је релативно младо регулаторно тијело и као такво суочено је с великим проблемима. Највећи проблем са којим се КВ БиХ суочава јесте мали број квалификованог особља које би се могло успешно ухватити у коштац са антиконкурентним понашањима у БиХ. Анализом у раду је установљено да већина запослених у њему не располаже с адекватним радним искуством из области тржишне концентрације. Други проблем се односи на константно кашњење у усклађивању Закона о конкуренцији у БиХ са законом који је на снази у ЕУ. Доказ за ову тврдњу лежи у чињеници да се БиХ тек у 2010. години почела стидљиво бавити законском регулацијом проблематике државних помоћи. Хрватска је за то нормативно подручје имала закон још 2006. године. Трећи проблем се односи на релативно мали број

изречених казни од стране КВ БиХ. Посебно је, и детаљно, анализиран рад КВ БиХ у посљедњих неколико година и из те анализе јасно се види колико БиХ заостаје у односу на Србију, Хрватску, и ЕУ.Кандидат је уочио и изнио у раду да се у БиХ ,у односу на окружење,мање кажњава нарушавање правила кнкуренције, да се мало ради на упознавању становништва – фирми о постојању КВ, његовим основним задацима и циљевима постојања, итд. У овом дијелу рада је наглашено да је један од основних задатака регулаторних тијела спречавање антиконкурентског понашања путем ефикасних и великих новчаних казни, што у БиХ није случај. Наиме, кажњавање је веома ријетко, и када га има ријеч је о малим новчаним казнама.Објективно,стиче се утисак да се намјерно избјегава истрага и провјера већих и јачих компанија у БиХ, јер су предмети досадашњих анализа КВ углавном мала и средња предузећа.У раду је закључено и то да КВ БиХ мора много више да ради на својој промоцији и упознавању становништва и привредника о својим активностима, сврси постојања, као што то раде регулаторна тијела у Србији, Хрватској, ЕУ. Неопходно је да КВ БиХ почне да изриче много веће новчане казне за прекршиоце конкурентског понашања, како би се постојање тог регулаторног тијела почело схватати озбиљно. У супротном, с обзиром на досадашње резултате казнене политике, многе фирме ће се свјесно упустити у антиконкурентно понашање јер знају да ће казна за њихово понашање бити много мања од потенцијалног профита којег могу присвојити. Овај сценарио не би требало допустити. У овом дијелу докторског рада извршено је и мјерење тржишне концентрације у одабраним индустријским гранама БиХ у посљедњих неколико година, и дати су конкретни примјери оцјене тржишне концентрације у БиХ. Мјерење је обављено примјеном Х-Х индекса, а добијени резултати су се разликовали од гране до гране. Генерално посматрано, тржишта услуга у БиХ се углавном одликују релативно ниским степеном тржишне концентрације, док је на производним тржиштима забиљежен нешто већи степен тржишне концетрације.

Регулаторно тијело у Србији носи назив Комисија за заштиту конкуренције и под овим називом почело је да функционише 12.04.2006. године. Иако је ова Комисија почела са радом двије године касније од КВ БиХ, ситуација на пољу тржишне конкуренције у Србији је много боља и срећенија. Србија је усвојила и нови Закон о конкуренцији 1. новембра 2009.године, чиме је домаће право конкуренције у потпуности усклађено са правним регулативама у ЕУ. Чињеница је: ни Србија се, до доношења овог закона, не може похвалити великим бројем изречених казни, нити њиховом висином. Један од разлога за то јесте недостатак ранијег закона према којем Комисија није могла самостално да изриче казне.Други разлог је неспремност судске инстанце да правовремено решава инкриминисане случајеве. Доношењем новог закона овај недостатак је отклоњен а надлежност за спорове прешла је на Управни суд. Број запослених у овој институцији Србије и даље је далеко испод просјека (оптималан ниво броји 70 особа) ЕУ и износи свега 26 запослених. Што се тиче запослених радника, ситуација у Србији је само нешто мало боља него у БиХ.Међутим, квалификациона структура запослених је знатно боља у Србији него у БиХ. Недостатак квалитетног и квалификованог радног особља директно се одражава на ефикасност рада регулаторног тијела. Овај недостатак представља највећи проблем и у Србији и БиХ. Иако Србија биљежи нешто боље резултате од БиХ, она и даље мора убрзано радити на унапређењу рада Комисије за регулацију конкуренције, како запошљавањем већег броја стручнијих кадрова,ефикасним спровођењем Закона о државној помоћи, утврђивањем знатно већих казни за преступнике, обезбјеђењем ефикаснијег процесуирања случајева нарушавања правила концентрације,тако и већом промоцијом Комисије у друштву, ефикаснијим усклађивањем закона са правном регулативом у ЕУ, итд.

Гледајући у односу на Србију и БиХ, Хрватска је стигла најдаље на пољу регулације тржишне конкуренције.И то у погледу: усклађенопсти закона са законодавством ЕУ, броју изречених казни, броју запослених, спровођењу закона о државној помоћи (Хрватска је увела исти још 2006.), итд. Наравно, разлог за то лежи у чињеници, да је Хрватска много раније започела преговоре о приступању са ЕУ, и сходно томе, данас се налази пред вратима ЕУ. Упркос томе,Хрватска није ни до дана данашњег испунила све што од ње очекује Европска комисија. Наиме, и АЗТН има проблема са изрицањем казни,као и са брзином процесуирања случајева концентрације. Међутим, анализирајући укупну ситуацију у БиХ и Србији,Хрватска је далеко испред њих и,што је нарочито важно, улаже велике напоре како би изједначила тржишне услове пословања са оним који владају у ЕУ. Хрватска је далеко отишла напријед у односу на своје суседе и кад је ријеч о примјени закона о државној помоћи. Током 2010. године, АЗТН је уложила велике напоре на пољу адвертајзинга и унапређења свијести свих привредних агенаса о тржишној конкуренцији. У 2010.години, АЗТН је почела са примјеном новог Закона о тржишној конкуренцији који напокон дозвољава Агенцији да изриче казне.Уведен је „Leniency program“.Укратко, Закон који је на снази у Хрватској потпуно је прилагођен законима у ЕУ. Када се говори о државној помоћи у 2010. години, АЗТН је највише активности усмјерила на одобравање помоћи појединим индустријским секторима (индустрија текстила, дрвета и бродоградња). АЗТН у Хрватској снажно доприноси економском развоју и либерализацији тржишта Хрватске.За разлику од регулаторних тијела својих сусједа,АЗТН много улаже у промовисање културе тржишне конкуренције на економским и правним факултетима широм Хрватске.И то путем врло ефиксне међусобне сарадње и сарадње с државом. С обзиром да је Хрватска пред вратима ЕУ, АЗТН остаје задатак да

у наредном периоду тежиште својих активности усмјери ка спровођењу прописа о заштити тржишне конкуренције, прилагођавању организацијске структуре Агенције, те активном учешћу у међународним тијелима за тржишну конкуренцију. Предметна докторска дисертација је недвојбено указала да БиХ у великој мери „каска“ за земљама у окружењу у погледу конкуренцијске политике и борбе против споразумних олигопола.

Анализирајући ситуацију на пољу тржишне концентрације у БиХ, Србији и Хрватској, кандидат се осврнуо и на регулаторно тијело ЕУ. Ријеч је о веома добро организованој институцији која врло предано и ефикасно извршава своје обавезе. Европска комисија за конкуренцију представља једно од најугледнијих регулаторних тијела у свијету, поред америчког FTC и аустралијске ACCC. Потврда успјешног рада ове комисије јесу њени резултати које је кандидат пластично и јасно презентовао у раду. Анализа изнијета у овом дијелу докторске дисертације је показала да су казне које примењује ЕС ригорозне и да се веома брзо извршавају. Казне које изриче ЕС су огромне.Ријеч је о казнама које износе и по неколико стотина милиона евра. Даље, ЕС не преза ни од истраге и кажњавања најјачих свјетских мултинационалки као што је Microsoft,на примјер.Уочено је и изнешено у раду да ЕС његује сталну праксу изненадних претреса службених просторија сумњивих компанија – што у БиХ наравно није случај. Све ово говори да ЕС није без разлога најбоље котирано регулаторно тијело тржишне концентрације и конкуренције на свијету. И, због чега многе друге агенције широм свијета настоје да га прате и да се на њега угледају.

Закључна разматрања укратко резимирају основне налазе и тврдње изнијете у раду.У том дијелу докторске дисертације кандидат се наново враћа на кључне налазе свог истраживања , систематизује их и покушава дати интегралну слику укупног контекста и конкретних фактора који су детерминисали истраживану појаву. При томе, кандидат даје властите процјене и будућа очекивања у погледу фактора који би могли имати утицаја на концентрацију и конкуренцију у БиХ, те апосторфира оне којима треба посветити посебну пажњу при конципирању кореспондентних јавних политика.
Комисија за оцјену и одбрану је једногласно докторску дисертацију кандидита Младена Ребића под насловом *"Савремена кретања у теорији индустријске организације и тржишне структуре и стратешке активности предузећа"* оцјенила позитивно и истакла њен потенцијални значај за сређивање тржишне ситуације у БиХ.Наиме,познато је да привреда БиХ, у раљама властите немоћи и агресивних амбиција мултинационалки и сличних свјетских предатора("глобална концентрација"), постепено тоне у пропаст без видљивијег опоравка и ,бар,најаве здраве конкуренције.Разумије се,и БиХ ће се морати сусрести с још јачом концентрацијом у неким гранама,али се морају створити услови успјешним домаћим предузећима која имају потенцијале да преживе концентрацију.Многа од њих, послујући данас као предузећа домаћих власника,могу бити успјешнија и дугорочно гледано боља су инвестиција него да их домаћи власници пријевремено продају странцима.Али се она морају брже реформисати и трансформисати и,поготово,напустити"социјалистичку" логику,тј.организациону културу расподјеле.Многа од тих предузећа нису начисто са својим стратешким комбинацијама раста,смјером,путевима и начинима реализације својих способности за раст.Али,уз све казано горе,у практичној политици регулације треба правити тврду и јасну разлику између пожељног степена концентрације и нежељене картелизације у чијим се канџама привреда Босне и Херцеговине већ увелико налази.

Б/ Значај и брзина технолошких промена и инвестирања у истраживање и развој. Ово је чланак који је посвећен важности технолошких промјена, са посебним осврtом на ЕУ. Њиме је само потврђено, у актуелним околностима, да фирме своју успјешност и ефикасност најчешће остварују развојем новог начина производње, или производњом потпуно новог производа. У овом раду је извршена и теоријска анализа у области технолошких промјена и истраживања и развоја и наглашено постојање везе између тржишних структура и брзине реализације технолошких промјена – иновација. Рад је покушао да установи да ли постоји идеална тржишна структура коју карактерише оптимална брзина реализације технолошких промјена. Иначе, сложена проблематика технолошких промјена и инвестирања у истраживање и развој у овом раду је разматрена кроз два одвојена дијела и то: 1. брзина технолошких промјена: тржишне структуре и технолошка предност,и под 2. Инвестирање у истраживање и развој.

В/ Проблематика картела и примене програма ослобађања односно ублажавања од казне за учеснике картела (Leniency policy). Рад третира слободно тржиште и понашање предузећа на њему, као и активности олигопола с друге стране и зашто неке фирме морају да учествују у одређеним модалитетима тајних договора. У раду се описује и анализира картелско понашање, као и институт ослобађања или амнестије према учесницима забрањених споразума картела који са антимонополским тијелима успешно сарађују у откривању и разбијању тих споразума.

Г/ Опструкција правде у картел истрагама. Овај рад се бави антимонополском политиком.Антимонополска тијела широм свијета истрагу и процесуирање картела сматрају својим највећим

приоритетом. Само у последњој декади антимонополска тијела су остварила велике резултате у откривању, истрази и процесуирању „hard-core" картела. Међутим, приликом спровођења истраге и процесуирања картела често је на дјелу опструкција истраге од стране чланова картела.Опструкција картел истраге представља блокаду за успијешно спровођење картел закона. Сложена проблематика опструкције правде у картел истрагама у овом раду је размотрена кроз сљедећу композициону структуру рада: 1. Дефиниција и типови опструкције; 2. Због чега је процесуирање опструкције правде важно?; Зашто је процесуирано тако мало случајева опструкције картел истраге? Рад закључује да се опструкција правде уистину јавља у картелским истрагама, и да антимонополска тијела у великом броју земаља могу директно да процесуирају одређене облике опструкције.

Д/ Казне за монополско понашање-картеле. Рад се бави кажњавањем картела.Одређивање казни за картеле и картелско понашање је једна од најбитнијих ствари којом се баве антимонополска тијела широм свијета. Сам број извршених процесуирања и наплаћених казни у последњих неколико година је све већи и већи, чиме се јасно потврђује чврст став антимонополских тијела да стану на крај антимонополском понашању. Овдје је присутна дебата и спор између антимонополских тијела и академика у вези са одређивањем одговарајуће висине казни (и других санкција) које су неопходне да би се спречило антиконкурентско понашање. Дакле, циљ је фокусирати се на казне као и обављање детаљније анализе свих питања која су повезана са усвојеним принципима и методологијом од стране различитих антимонополских тијела повезано са одређивањем казни и санкција. Модерна антимонополска тијела фокусирају се на новчане казне, а мање на друге врсте санкција. О томе свједочи и чињеница да готово сва антимонополска тијела у свијету као главну и једину санкцију примењују новчане казне. Друге врсте санкција, као што је затвор или дисквалификација, примјењује само мања група антимонополских тијела.

Ђ/ Развојна стратегија НР Кине:иновативност и значај патената у подизању конкурентности привреде. Рад је посвећен продуктивности и конкурентности. Продуктивност и конкурентност представљају важан сегмент економског раста и развоја, а зависне су од брзине технолошких промјена тј. од брзине реализације иновација. Земља која је најозбиљније схватила ову поруку јесте Кина, која се може похвалити изнимно великим привредним растом у последњих неколико година и која је данас друга најјача економија свијета. Главни генератор привредног раста Кине јесу иновације и бројни патенти. Аутор показује како се Кина у кратком временском периоду окренула ка промјени своје економске политике и од традиционалне агрокултуре пошла ка иновацијским активностима. Анализиране су и неке неке основне карактеристике патента као главног адута трке у иновацијама. Анализирани су и главни фактори технолошког и економског напретка. Проблематика патената као значајног индикатора привредног раста је изложена у овим сепаратима: 1. Појам и карактеристике патента; 2. Кинеска економија: стање, иновације и патенти.

III ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ

Имајући у виду све претходно речено о кандидату др Младену Ребићу, а поготово оно из кога се види да је ријеч о веома перспективном младом универзитетском наставнику и научнику, некада врсном ђаку и студенту а данас упорном истраживачу и писцу научних чланака, монографија и есеја, Комисији и није тешко да формира своје јединствено мишљење и приједлог на крају овог писаног реферата.

Наиме, Комисија је једногласна у мишљењу да кандидат др Младен Ребић испуњава све законске услове за даље напредовање у свом одабраном позиву и моли Научно-наставно Вијеће да га изабере у звање доцента на ужој научној области Теоријска економија при научном пољу Економија и пословање и тај избор упути даље на сагласност Универзитету.

Пале, 30.03.2012. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

1. _____
Проф др Бранко Ђерић, редовни професор,
Економски факултет Источно Сарајево - Пале,
Универзитета у Источном Сарајеву,
ужа научна област: Теоријска економија,
предсједник Комисије

2. _____
Проф. др Миодраг Зец, редовни професор,
Филозофски факултет, Универзитета у Београду,
ужа научна област: Основи економије,
члан Комисије

3. _____
Проф. др Милан Томић, редовни професор,
Правни факултет, Универзитета у Источном Сарајеву,
ужа научна област: Теоријска економија
члан Комисије